

šenje pripravljeno imeti, ako bi tu ali tam ogenj se vnel, ker hoté na Francoze ognjene kroglice metati. Kmalo je mesto vse potrebno preskerbelo. Ob štirih so se oglasili težki topovi na Golovcu, na gradu jim odgovoré in od sedaj je šlo hip na hip do terde noči; ob osmih še le je ponehalo strašno germenje. Dokaj je bilo v mestu poškodovanih hiš, dokaj predertih streh, tudi ogenj se je prikazal tu pa tam, pa so ga kmalo pogasili. Te štiri ure so bile najnevarniše, najstrašnejše za Ljubljano v vsi vojski.

Tudi grad je veliko terpel. Po noči je štirinajst francoskih vojakov z grada k našim v mesto pribežalo; pripovedovali so, da imajo gori obilo ranjencev pa bolnih, obilo razrušenega zidovja in da se jim bo kmalo udati. To se je tudi zgodilo. Drugi dan (tedaj 5. oktobra) sporočili so Francozi avstrijanskemu vodju, da se udajo. Zdaj so hiteli avstrijanski vojaki od vseh strani v mesto, kmalo smo na gradu pri topovih ugledali avstrijanske topničarje in ob šestih zvečer so nam oznanovali topovi, da so naši zopet gospodarji v lastni hiši. Po noči so odpeljali Francoze v Karlovec.

„Drugi dan je bilo mesto kaj praznično razsvitljeno.“

Tako je končal sivoglavi gospod.

„Kaj pa junaški mladenec? Kdo je bil? Od kod? Ali se mu je domovina hvaležna skazala?“

„Na vse to Vam le malo odgovoriti morem. Vse, kar sem o mladenču pozvedel, je to, da je bil z Gorenskega“, odgovori mi gospod. „Ko bi bili dalje popraševali, bili bi že več zvedeli, ali pozabilo se je na-nj.“

Lepo se starčku zahvalim za lepe spomine, ter tih in zamišljen odidem: tako-le se svet zahvaljuje!

Kres pri Slovencih.

Ako razgledaš na večer sv. Janeza Kerstnika z vzvišenega hriba slovensko deželo, blišče se ti iz daljnih in bližnjih krajev ognji, ki se ti tem gosteji zdé, čem dalje jih odstranjene vidiš. In ako neveden poprašaš mimogredočega moža, kaj to pomeni, rekel ti bo: kres kurijo.

Navada zažigati kresni ogenj na določen spomladanski večer, kakor je doma skoraj v vsaki vasi po Slovenskem, ima korenine v starih časih, v poganski veri naših očetov.

Da-si so bili Slovani s svojim miroljubnim, doma se deržečim značajem nezložni in needini v splošnosti, ljubili so vendar, kakor

ljubijo še zdaj manjše shode med seboj. Shajali in zbirali so se, časté kacega boga, pri gostijah, pri svojih županih, pri plesih, v posvetovanje itd. Kar je delal oče, tega se derži sin; značaj v poglavitnih čertah se ohrani pri ljudstvu. Zato vidimo današnji dan veliko ostankov iz prejšnjih časov v narodovem življenji. Tako je tudi dan danes malokje toliko romanja in cerkvenih shodišč, malokje toliko vasovanja in posvetovanja sosedov pri sosedih, kakor pri Slovencih. Eden tacih manjših shodov je bil in je še zdaj — kres.

Slovani so častili izmed mnogo družih bogov tudi Svetovita, boga ognja, luči, solnea. Ker pa solnce ravno konec pomladi — o kresu — po zimni onemoglosti zopet v vsej svoji lepoti oživi in se okrepi, prižigali so ravno o tem času solnčnemu in ognjevemu bogu na čast ogenj.

Kako bomo dokazali, da je zdanji kres samo nadaljevanje in nastopek tega neverskega godú? Zakaj ne bi bil ena noveje vpeljanih navad?

Pervič se nam je treba samo na kresne navade ozreti. Po nekterih krajih na Slovenskem pojó in plešejo okoli kresa, po družih mladi ljudjé čez ogenj skačejo in starci jim po skoku vsled starih vraž prerokujejo srečnejše ali nesrečnejše življenje. Tudi je med Slovenci šega, po kateri ugasle utrinke in odgorke od kresnega ognja, ali nektera zelišča vtičejo v slamnato streho in pravijo, da se tako varuje pogor od hiše. Drugi običaj je navaden, po katerem nastiljajo kresno noč tla po hiši in veži z zeleno praprotjo rekši, da bode prišel sv. Janez Kresnik prenočit in bode odvernil od hiše za tisto leto vsako nesrečo, protečo po ognji. Vse te vražne in praznoverne navade se dajo najlaglje razložiti, če posežemo do staroslovenskega poganstva in tam iščemo vzrokov in pervotnosti. Lahko pa najdemo v zgodovinskem popisu slovanskega značaja tacih lastnosti, po katerih sodimo, da so zdanje navade le ostanki prejšnjih, starodavnih. Najljubše razveseljevanje namreč je bilo Slovanom petje in ples; ker to vemo, napelje nas na misel, da so gotovo peli in plesali pri tako veselem godišču, kakor je ravno praznovanje bitja veselega ognja, prijazne luči, dobrotnega solnea. Tudi nam je znano, da so že stari Slovani posebno radi vedeževali in prerokovali. Najjasneje pa nam dokazujejo poslednje vraže zoper ogenj na kresni dan, da kres ni družega, ko ostanek češčenja boga ognja in požara, Svetovita.

Isto misel nam poterjuje tudi splošna zgodovina razširjevanja kerščanstva med pogani. Ko so namreč nastopniki apostolov Kristusovih razširjali sveto vero med neverci, niso siloma podirali narodove vere in njegovih razumkov, ampak na podlogi dobrega, ki so ga v poganstvu našli, zidali so resnico in kerščanstvo. Tako so tudi pri Slovanih marsiktero starovernih

naprav pustili in jej samo keršanski značaj dali. Zato časti Slovence danes namesto Svetovita sv. Janeza Kresnika; in kakor je nekdanj s praprotjo zeliščem, kterege se še danes veliko prazne vere derži, nastiljal svojo hišo, da bi mogočnega boga ognja nevidoma privabil, tako meni zdaj v svoji srečni priprostosti, da bode sveti Janez prenočil pod njegovo streho.

Tretji dokaz, da je kres silo star in da izvira iz poganskih časov, nam je ta, da se obhaja skoro pri vseh slovanskih rodovih, celo tudi v nekterih nemških, kjer so stanovali pred časom Slovanje. Tako nahajamo vzlasti na Poljskem navade na kresni večer, ki so našim popolnoma podobne. Ne moremo si misliti, da bi se bil kres s svojimi šegami zatrosil že pozneje iz enega naroda v drugega; ampak če pomislimo, kako malo so se poznali in pečali Slovanje med seboj do novejšega časa, moramo spoznati, da je kres starodaven, da je ostanek tistega, neznanega in predzgodovinskega časa, ko so Slave sinovi bili združeni v enem narodu, ko so imeli ene bogove, en jezik. —č.

Kerons in Ger,

narodni božanstvi starih Korotanov.

(Spisal Davorin Terstenjak.)

Ime koroške zemlje se v sredovečnih listinah najde v sledečih oblikah: Carantanum, Caruntum, Karantana, Charanta, Charantania, Charentania, Charintania, Charentoriche (riche = reich), Regio Karintana itd. (Ankershofen, Handbuch der Gesch. des Herzogthums Kärnthen, II. zv. str. 336); torej zmirom s soglasnikom *k*, nikdar ne z glasnikom *g*. Kolikor je meni znano, tudi slovensko ljudstvo na Koroškem sploh izgovarja: Koratan, Koroško, Korošec, nikdar pa ne: Gorotan, Goroško, Gorošec; torej je Goratan celó kriva pisava. Ime Karantan = Korôtan pomenja zemljo pečevnato — karato, regio saxosa.

Kar, ker, kor poznamlja pečino*) (saxum) in beseda je še živa v solčavskih planinah. Kranjci govoré: čer (saxum), ker glas *k* omečavajo v č. Že v sansk. prehaja *k* v č na primer: kaš in čaš, fererere, scindere, occidere, slov. čeh, čehati, čehiniti. Besede kar, ker v pomenu saxum sem našel le v Solčavi; ali na Pohorji

*) Besedo *k*ar v pomenu pečevnatih gor so celó koroški in solnograški Nemci izposodili od Slovencev, primeri: Hochkar, ime gore itd.